

PROGRAM PRACY Z WĘDROWNICZKAMI

Załącznik 2

- Wędrownicze i antywędrownicze
• formy pracy

opracowany przez:
phm. Zuzannę Wojciechowską HR

*Tekst powstał na potrzeby podręcznika o metodzie
wędrowniczek tworzonego przez Wydział Wędrowniczek
Organizacji Harcerek ZHR.*

kontakt: zuzannawojciechowska@zhr.pl

WĘDROWNICZE FORMY PRACY

Wędrowniczą formą pracy może być praktycznie każda aktywność. Jeśli zastanawiasz się, co robić z drużyną, to już wiesz – możesz robić (prawie) wszystko. Jest parę reguł, które zawęża nasze bezkresne możliwości. Pierwszą jest zgodność z ideą. Drugą indywidualność: robimy to, co realizuje nasze cele wychowawcze. Kolejnym istotnym aspektem jest to, by nasze formy były współtworzone przez drużynę oraz opierały się o paradygmat wędrowniczy (a więc poza wymienionymi już elementami ideowości i indywidualizmu, by były też konkretne, zawierały element wyczynu i przygody).

Ważnym punktem wyjścia do tego, co robimy z wędrowniczkami jest więź między nami-członkiniami drużyny. Jeśli jej nie ma, to istotne jest jej budowanie. Na tym etapie jesteśmy na ogół w harcerstwie dla ludzi; niekoniecznie trzyma nas tu wyłącznie idea. To, co nas łączy sprzyja wspólnemu podejmowaniu działań, a tym samym naszym wychowawczym oddziaływaniom.

Nie tylko koleżanki z drużyny są ważne. Istotnym elementem naszej pracy jest współpraca z wędrownikami, dobrze wyważona i przemyślana. Nastolatkowie naturalnie chcą być w środowisku koedukacyjnym. Budowanie relacji damsko-męskich sprzyja socjalizacji, daje możliwość realizacji potrzeb społecznych, uczy funkcjonowania w związku z drugim człowiekiem i przygotowuje do podejmowania zadań, które będzie przed młodzieżą stawiać dorosłość. Cały czas trzeba pamiętać o różnicach między dziewczynami i chłopakami, dlatego oczywiście nie wszystko trzeba robić razem.

Inspiracji na to, co robić z wędrowniczkami możesz szukać w nich samych. Spytaj każdą drużynę o to, co by chciała zrobić. Już jest przynajmniej osiem potencjalnych pomysłów na działanie. Analogicznie, zastanów się co sama byś chciała zrobić i zaproś do tego drużynę.

ANTYWĘDROWNICZE FORMY PRACY

Wędrowniczą formą pracy może być praktycznie każda aktywność. Chodzi o to, jak robimy to, co robimy. Na przykład, wędrowka. Zuchenki wybiorą się z kolonii na obóz oddalony o 2 kilometry i będą wędrować; harcerki powędrują do niedalekiej miejscowości na dwa dni; wędrowniczki przejdą górski szlak z całym ekwipunkiem na plecach. Niby to samo, a jednak inaczej. Ani wędrowka, ani żadna inna forma pracy nie jest zarezerwowana tylko dla wędrowniczek. Każdą formę trzeba dostosować do naszych podopiecznych.

Niewędrowniczą formą pracy będzie to wszystko, co nie jest dostosowane do potrzeb i możliwości (fizycznych, poznawczych, emocjonalnych, społecznych) wędrowniczek. Również to, co nie jest zgodne z Prawem Harcerskim i to, co nie jest środkiem do celu. Niewędrowniczymi formami pracy są aktywności nudne i te, które nie sprawiają frajdy wędrowniczkom.

Do takich aktywności można zaliczyć:

- Zbiórki. Możemy nazywać nasze spotkania zbiórkami, ale nie powinny one przebiegać tak jak u harcerek. Zapomnijcie o standardowym ujęciu zbiórki, wędrownicza zbiórka, to np. nauka na kursie albo zabawa na balu. Zamiast elementów dobrej zbiórki, pamiętaj o KIWI.
- Techniki harcerskie. Teoretycznie wędrowniczki z racji na swój stopień są mistrzyniami technik harcerskich. Oczywiście, zawsze można nauczyć się czegoś nowego, jednak powinno to się odbywać raczej przy okazji niż, na zbiórkach dedykowanych doskonaleniu technik. Który pomysł na zbiórkę jest bardziej trafiony? 1. Dzisiaj robimy zbiórkę na której będziemy uczyć się rozpalać ognisko krzesiwem. 2. Podczas wędrowki przerwa na obiad, zamiast rozpalić ognisko zapalkami będziemy używać krzesiwa.
- Gry harcerskie. Rozwijając pierwszy punkt, w pracy z wędrowniczkami nie sprawdzi się robienie dokładnie tego samego, co robią harcerki. Jeśli drużyna harcerek jest na grze, to wykonywanie identycznych zadań przez patrol wędrowniczy nie spotka się z dużym entuzjazmem. Ale! Już gra dopasowana do potrzeb wędrowniczek, z elementem wyczynu, wymagająca większej wiedzy lub umiejętności może się druhom spodobać.

ANTYWĘDROWNICZE FORMY PRACY

- Bycie punktową. Skoro nie gra, to może zaprosić wędrowniczki do obstawienia gry? Jako forma służby, czasami, będzie to fajna sprawa. Jednak za każdym razem – nie.
- Służalczość. Tak dla służby, nie dla służalczości. Rozwijając poprzedni punkt, również wszystkie inne formy, które są służbą mogą być zgubne, jeśli w naszym działaniu koncentrujemy się tylko na pełnieniu służby. Przykład służby: jednym z naszych działań w ciągu roku jest zorganizowanie Wigilii dla osób w kryzysie bezdomności. Przykład służalczości: nasze działania to głównie pomoc przy zbiórkach, obstawianie festynów, ładne wygląkanie na świętach miasta. Nie zrozumcie mnie źle, nie ma w tym nic złego, póki zachowana jest równowaga w tym, co robimy.
- “Zbiórki o ...”. Opowiadanie o swoich zainteresowaniach zamiast działania. Prezentacja wiedzy z internetu zamiast spotkania czy działania z ekspertem. Przykładowo: opowiadanie o batiku jest mniej inspirujące niż warsztaty z tej techniki artystycznej, choć może częścią warsztatów będzie prezentacja własnej pracy i opowiadanie, co to w ogóle jest.
- Funkcję. Pełnienie funkcji nie jest formą wędrowniczą. Funkcyjnym należy się też coś dla nich samych. Dlatego ważne jest, by pracować z przybocznymi i stwarzać im możliwość angażowania się w działania wędrownicze. W końcu naszym celem jest wychowanie ludzi, a nie kadry :-). Chodzi o to, że jeśli jesteś drużynową gromady/drużyny harcerek i Kasia jest Twoją przyboczną, to nie oznacza samo przez się, że już pracujesz z nią metodyką wędrowniczą, warto się o to specjalnie postarać.

Skoro wiesz już czego nie robić, to zapraszam do zaczerpnięcia inspiracji do tego, co robić – do bazy pomysłów.

BAZA POMYSŁÓW

Poniżej zostały zebrane inspiracje na to, co można zrobić z wędrowniczkami. Korzystając z tej bazy pomysłów pamiętaj, że:

- w doborze form nie chodzi tylko o to, co robimy, ale też jak to robimy;
- forma ma być przede wszystkim dla tych wędrowniczek, z którymi pracujesz;
- ważna jest różnorodność form w całej pracy;
- każdą formę można zmodyfikować poprzez mieszanie form, ich wzajemne zawężenie lub poszerzenie o jakąś aktywność, np. kolacja może być połączona z gotowaniem, ćwiczeniem dobrych manier i nawiązywaniem relacji z wędrownikami albo może być posiłkiem, który przygotowaliśmy bez wykorzystania półproduktów; dyskusja może odbyć się przy ognisku lub z ekspertem;
- każdą formę można zmodyfikować poprzez dostosowanie, np. tematu do dyskusji, albo miejsca do wędrowki, towarzystwa lub jego braku dla drużyny :-);
- nasze działania powinny się odbywać w granicach prawa, w różnych miejscach może być ono różne, dlatego warto się zawniczasu zorientować na co możemy pozwolić, należy też pamiętać, że niepełnoletnie druhny powinny być przez cały czas pod opieką wychowawcy, a więc np.: nie wszędzie zarobkowanie na ulicy jest dozwolone, a jazda autostopem bez opiekuna

Niektóre aktywności zrobią furorę, a niektóre totalnie się nie sprawdzą. Co więcej – nie wszystko zadziała tak samo w różnych drużynach wędrowniczek. Co u Ciebie robi furorę, musisz odpowiedzieć sobie sama. W końcu to Ty najlepiej znasz swoje druhny.

WĘDRÓWKA I AKTYWNOŚCI SPORTOWE

Poniżej zostały zebrane inspiracje na to, co można zrobić z wędrowniczkami. Korzystając z tej bazy pomysłów pamiętaj, że:

- wędrowka może być jednodniowa lub kilkudniowa; odbywać się w dzień lub w nocy; może mieć określony cel lub na każdym rozdrożu decydujecie o jej dalszym przebiegu; nocleg podczas wędrowki może być zaplanowany lub tam, gdzie nas nogi poniosą; spać można "na dziko" (jeśli w danym miejscu to legalne), pod namiotami, w schronisku, w bazie noclegowej, na sianie w stodole, pod gwiazdami
- wędrowki z poznawaniem ludzi, lokalnych zwyczajów, smaków, klimatu – z ogniskiem pod koniec dnia z ogniskiem, na którym zamiast "programu" jest po prostu obiad i rozmowy o nauce z całego dnia
- piesza lub rowerowa, można też konno albo kajakami, np. po lesie, po parku narodowym, brzegiem morza, szlakiem historycznym lub turystycznym, do skansenu pod miastem
- wędrowka górską, wyjścia z bazy lub od schroniska do schroniska
- żagle, biwak pod żaglami, spanie na żaglach, rejs jachtem, wycieczka na rowerach wodnych
- biegówki, narty w Polsce lub za granicą, kulig
- biwak do innego miasta; wędrowka po województwie na bilecie weekendowym; wędrowka za granicę (od pieszej po samolot); udział w Jamboree
- 100 km w dobę; triathlon 3 dniowy (np. kajaki+rowery+piesza wędrowka); rajdy
- autostop (jeśli każda wędrowniczka jest pod opieką wychowawcy)
- pielgrzymka
- skałki, wspinaczka
- biegi; zawody sportowe
- lasertag, paintball, strzelnica
- basen, aquapark; narty wodne
- park trampolin
- nauka samoobrony
- zdobywanie odznak turystycznych
- patent żeglarski

GRY

- wykorzystanie gotowych questów po mieście; wspólnie/grupami; zostawić questy w konkretnym miejscu, drużyny dostają informację o punkcie spotkania i hasło i stamtąd ruszają, np. w parach na tandemach
- gry oparte o różne programy, np. o AsiaExpress, w dwójkach wędrowniczki poznają miasto wykonując przy tym nietypowe zadania
- korzystanie z QR kodów
- nadawanie Morsem
- wykorzystanie historycznych miejsc, nazw, budynków (np. prezentacja zdjęć: trzeba odgadnąć co dane zdjęcie przedstawia i dotrzeć do tego miejsca, tam może być jakieś zadanie)
- wykorzystanie zdjęć postaci i ich pomników, miejsc historycznych, tablic pamiątkowych
- gra na podstawie książki/filmu
- budowa miasta o danym ustroju, z określoną pulą pieniędzy i podłożem merytorycznym
- symulacja, np. posiedzenia sejmiku
- bieg na orientację
- nocny geocaching

GOTOWANIE

- gotowanie bez półproduktów, np. na biwaku lub spotkanie się na obiad, który same przygotowujemy (np. ręcznie robiony makaron)
- gotowanie "orientalnego" dania, np. sushi
- przygotowanie dań bez kuchenki, np. rollo, tiramisu
- gotowanie wegańskie
- robienie konfitur i przetworów
- gotowanie tylko z darów lasu
- kulinarna podróż po kuchniach świata i gotowanie w parach na obozie
- przygotowanie obiadu dla zgrupowania
- warsztaty konkretnych kuchni, dań, umiejętności kucharских, np. nauka robienia tortu z cukiernikiem
- nauka parzenia kawy/herbaty
- przygotowanie kawiarenki, poczęstunku na wydarzeniu
- gotowanie na kuchence gazowej
- gotowanie na ognisku
- gotowanie w "normalnej" kuchni
- nagrywanie vlogów kulinarnych
- konkurs kulinarny
- przygotowanie wędrowniczej kolacji (w mieszanych grupach lub podział słone/słodkie), elegancka kolacja
- kolacja z rozmową - czego się dziś o sobie i o każdej wędrownicze dowiedziałam, czego doświadczyłam dziś dobrego i trudnego, za co dziękuję
- warsztat z dietetykiem

ROZMOWY I DYSKUSJE

- burza mózgów
- debata oksfordzka (każda grupa broni narzucone zdanie)
- luźna dyskusja, szansa na wypowiedzenie się każdej osoby
- pytania na karteczkach w obrębie tematu i odpowiadanie na nie przez prowadzącego
- spotkanie z ekspertem (wykształcenie), np. lekarzem, położną, psychologiem
- spotkanie z ekspertem (doświadczenie), np. osobą niewidzącą, mamą, zakonnicą, uczestnikiem jakiś wydarzeń
- spotkanie z pasjonatem, inspirującą osobą, np. podróżnikiem
- spotkanie ze świadkiem wydarzeń, np. kombatantem, uczestnikiem strajków w PRLu
- seria spotkań na określony temat, np. relacje damsko-męskie
- udział w wykładach
- debata z ekspertami
- warsztat prowadzony przez specjalistę
- rozmowa każdej wędrowniczki z każdą (luźna / żeby poznać drugą osobę / na określony temat / przy wsparciu pytań)
- indywidualne rozmowy drużynowej z wędrowniczkami

ROZMOWY I DYSKUSJE

- burza mózgów
- debata oksfordzka (każda grupa broni narzucone zdanie)
- luźna dyskusja, szansa na wypowiedzenie się każdej osoby
- pytania na karteczkach w obrębie tematu i odpowiadanie na nie przez prowadzącego
- spotkanie z ekspertem (wykształcenie), np. lekarzem, położną, psychologiem
- spotkanie z ekspertem (doświadczenie), np. osobą niewidzącą, mamą, zakonnicą, uczestnikiem jakiś wydarzeń
- spotkanie z pasjonatem, inspirującą osobą, np. podróżnikiem
- spotkanie ze świadkiem wydarzeń, np. kombatantem, uczestnikiem strajków w PRLu
- seria spotkań na określony temat, np. relacje damsko-męskie
- udział w wykładach
- debata z ekspertami
- warsztat prowadzony przez specjalistę
- rozmowa każdej wędrowniczki z każdą (luźna / żeby poznać drugą osobę / na określony temat / przy wsparciu pytań)
- indywidualne rozmowy drużynowej z wędrowniczkami

PRZYKŁADY TEMATÓW DYSKUSJI I WARSZTATÓW

- wizerunek w mediach
- samoregulacja
- NVC
- komunikacja interpersonalna
- szukanie pracy, pisanie CV, określanie zasobów
- doradztwo zawodowe
- problemy społeczne, przedstawianie ich w mediach
- seks
- seksualność
- antykoncepcja
- obserwacja cyklu menstruacyjnego
- fizjoterapia kobiet
- akceptacja siebie
- macierzyństwo
- produktywność i zarządzanie czasem
- ekologia
- o inności (poruszenie tematu osób z niepełnosprawnościami w społeczności)
- kobiecość
- aborcja
- związki
- depresja, choroby
- strajki
- konstytucja
- fryzjerstwo, kosmetyka
- stylizacja
- jak się uczyć?
- projektowanie
- grafika komputerowa
- trening kreatywności

ZAROBKOWANIE

To działanie bardzo naturalne, najlepiej by wyszło od nas samych, ze względu na to że potrzebujemy pieniędzy, ponieważ np. podjęliśmy decyzję o spaniu w schronisku a nie w namiotach. Przed podjęciem akcji zarobkowej konieczne trzeba się zapoznać z zasadami organizowania tychże w danym okręgu.

- sprzedaż wyrobów na kiermaszu
- sprzedaż ciast / zupy / kiełbasek na festynie
- kawiarenka na wyborach w chorągwi/okręgu
- śpiewanie na ulicy podczas wyjazdów ,warto wcześniej się zapoznać z obowiązującymi w danym miejscu przepisami), np. ustalić repertuar, przećwicz piosenki (najlepiej działają te na dwa głosy i z jakimś pokazywaniem).
- koszenie trawnika
- grabienie liści
- przedświąteczne porządki
- wyprzedaż garażowa / na olx
- korepetycje
- opieka nad dziećmi
- sprzedaż zniczy
- wydawanie kalendarzy
- pozyskiwanie grantów

KULTURA

- wyjście do kina, teatru, filharmonii, opery
- wyjazd do teatru, do innego miasta, np. na musical
- wyjście do muzeum
- wizyta w palmiarni
- udział w koncercie
- robienie rzeczy z prawdziwymi instytucjami, a nie "na niby", np. współorganizacja wystawy w muzeach
- warsztaty teatralne
- warsztat kaligrafii
- maraton filmowy
- festiwal piosenki
- nagrywanie płyty/piosenek
- film/serial poruszający konkretny temat + dyskusja, rozmowa
- dyskusyjny klub książkowy
- wieczorne czytanie książki podczas wyjazdu
- dyskusyjny klub filmowy
- wieczór artystyczny
- warsztaty muzyczne, wokalne, prowadzenia scholi
- rapowanie klasycznych dzieł

KWADRANS

Ponieważ w różnych środowiskach forma kwadransu jest realizowana w różny sposób, a sama forma ma być dopasowana do drużyny, podaję różne formy tej formy :-)

- przemyślenie tematów w ciągu dnia, np. podczas wędrówki
- dyskusja na określony temat, wyznaczona osoba rozpoczyna i wprowadza w temat, można wykorzystać tekst, materiał filmowy
- dyskusja, wyznaczona osoba podsyca dyskusję i jest gotowa na każdy argument
- dyskusja na wybrany temat, niezbyt wymagający, żeby dyskusja zmieściła się w przykładowym kwadransie (może trwać dłużej, zależy od zaangażowania i wyczerpania tematu)
- czas, w którym wędrowniczki dzielą się swoimi przemyśleniami
- czas na określenie swoich cech i ich przejawów i wyznaczenie sobie zadania, prowadzenie notesu z zapiskami

RĘKODZIEŁO

- makrama
- szydełkowanie
- druty
- haftowanie plaketek obozowych
- lepienie z gliny
- malowanie flag, np. z symbolami harcerskimi
- szycie flag
- szycie ubrań
- stroiki, ozdoby świąteczne, wieńce adwentowe
- rysunek
- malarstwo
- układanie kwiatów

ŻYCIE TOWARZYSKIE

- potańcówka, np. w stylu lat 70.
- bal karnawałowy
- bal niepodległościowy
- impreza
- wesele (jeśli będziemy zaproszone ;))
- "szybkie randki" – każda wędrowniczka rozmawia przez określony czas z każdym wędrownikiem na dowolny temat
- organizacja sylwestra
- nauka tańca (towarzyskiego, użytkowego, tańców narodowych)

TECHNIKI HARCERSKIE

- wyjazd z przyrodnikiem
- oglądanie gwiazdozbiorów na podstawie mapy nieba
- kurs HOPR/PCK/Maltański
- zajęcia z leśniczym (klucz roślin, śpiew ptaków, tropy)
- obserwacja ptaków
- organizacja pocztu sztandarowego
- wyjście do obserwatorium
- sprawności puszczańskie

RÓŻNE

- kontakt z ZHP pGK
- spanie w hamakach
- harcerskie spotkanie szachowe
- spotkanie z byłymi wędrowniczkami – początki jednostki, największe wyzwania, co dało harcerstwo, jak wykorzystują umiejętności, nabyte w drużynie, w życiu
- SPA
- masaż
- remont
- prowadzenie profili w mediach społecznościowych
- wieczór planszówek
- sesja fotograficzna
- organizacja kampanii na określony temat
- spotkanie z drużyną z innego miasta
- happening
- targi zawodów
- wymianki ubrań
- zakupy
- robienie sobie super niespodzianek na urodziny w zależności od upodobań danej wędrowniczki

Na koniec

Dziękuję wszystkim, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami. Jeśli chcesz, by baza pomysłów stale się rozwijała, zachęcam do wysyłania sprawdzonych form pracy na adres: zuzannawojciechowska@zhr.pl. Baza online jest dostępna na stronie OH-ek.

phm. Zuzanna Wojciechowska HR
Zachodniopomorska Chorągiew Harcerek

